

Η ποίηση για τα Πάθη και την Ανάσταση του Κυρίου (Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος)

/ [Πεμπτουσία](#)

Ο φιλόλογος - λυκειάρχης και στενός συνεργάτης της Πεμπτουσίας κ. Ηρακλής Ψάλτης επιμελήθηκε μία συλλογή ποιημάτων ανά τους αιώνες που έχει ως επίκεντρό της τα Πάθη και την Ανάσταση του Σωτήρος Χριστού.

Επιτάφιος Θρήνος

**Ω γλυκύ μου έαρ,
γλυκότετόν μου τέκνον,
πού έδυσου το κάλλος;
Η δάμαλις τον μόσχον,
εν ξύλω κρεμασθέντα,
ηλάλαζεν ορώσα.
Ω φως των οφθαλμών μου,
γλυκύτετόν μου τέκνον,
πώς τάφω νυν καλύπτη;**

Η ζωή εν τάφω

**Η ζωή εν τάφω
κατετέθης, Χριστέ,
και αγγέλων στρατιαί εξεπλήττοντο,
συγκατάβασιν δοξάζουσαι την σήν.**

**Η ζωή πως θνήσκεις;
πώς και τάφω οικείς;
του θανάτου το βασίλειον λύεις δε
και του Άδου τους νεκρούς εξανιστάς.**

**Μεγαλύνομέν σε,
Ιησού Βασιλεύ,
και τιμώνεν την ταφήν και τα πάθη σου,
δι' ων έσωσας ημάς εκ της φθοράς.**

Νίκος Καρούζος, «Άσμα μικρό»

Από τη Συλλογή *Τα πάθη της ποίησης*

Χάθηκε αυτός ο οδοιπόρος.
Είχε συνάξει λίγα φύλλα
ένα κλαδί γεμάτο φως
είχε πονέσει.
Και τώρα χάθηκε...
Αγγίζοντας αληθινά πουλιά στο έρεβος
αγγίζει νέους ουρανούς
η προσευχή του μάχη.
Έαρ μικρό έαρ βαθύ έαρ συντετριμμένο.

Κωστής Παλαμάς, «Γιορτές» (1904)

Από τη Συλλογή *Ασάλευτη ζωή*

Η νύχτα των Παθών, αγία Παρασκευή μεγάλη,
θυμάσαι; Οι κράχτες βροντεροί του δρόμου και χουγιάζουν
«Ωρα, ώρα για την εκκλησιά!» Τα σήμαντρα σωπαίνουν,
μήπως ταραξούν του Ιησού τον ύπνο ολογυρμένου
στων επιτάφιων τα χρυσά τα σάβανα που οι βιόλες

χλωμές και τα τριαντάφυλλα τα κοκκινοπλουμίζαν.
Θυμάσαι; Η νύχτα των Παθών μα και τ' Απρίλη η νύχτα
της χώρας όλα, νόμιζες, να βουβαθούν γυρεύαν
θρήσκα και κατανουχτικά, τη σιγαλιά να κάμουν
μια προσφορά ευλαβική προς του Κυρίου τα Πάθη.
Και μοναχά δε σώπαινε στο περιβόλι μέσα
με τη δικούλα του εκκλησιά, με τη λατρεία δική του,
πιστός και ιερουργός Θεού ψηλότερου απ' όλους,
τ' αηδόνι. Η νύχτα των Παθών, μα και τ' Απρίλη η νύχτα.
Διάπλατες πέρα οι εκκλησιές ολόφωτες και φτάναν
απ' τ' ανοιχτά παράθυρα στα σπίτια μας οι θρήνοι
σεμνοί κι αντιθρηνούσανε στου χριστιανού τα χείλη:
«Ζωή εν τάφω... Έαρ γλυκύ... Γλυκύτατόν μου τέκνον..»
Μπρος στην πεζούλα του σπιτιού, της γειτονιάς μελίσι
κι εμείς, αγόρια αγίνωτα κι αστάλωτες παιδούλες,
ο ύπνος δε μας έπαιρνε, προσμέναμε την ώρα
της εκκλησιάς...

Ντίνος Χριστιανόπουλος, «Μαγδαληνή» (1950)

Από τη Συλλογή *Εποχή των ισχυών αγελάδων*

Τον ξεχώρισα μόλις τον είδα, ήμουνα τακτική στα κηρύγματά του,
πούλησα κι ένα κτηματάκι της θειας μου για να τον ακολουθήσω.
Όμως όταν πια όλα τα ξόδεψα, αποφάσισα να πουλήσω και το κορμί μου,
στην αρχή στους ανθρώπους των καραβανιών, κατόπι στους τελώνες •
κοιμήθηκα με σκληροτράχηλους Ρωμαίους κι οι Φαρισαίοι δε μου είναι άγνωστοι.
Κι όμως μέσα σ' αυτά δεν ξεχνούσα τα μάτια του.
Μήνες για χάρη του έτρεχα απ' το Ναό στο λιμάνι
κι απ' την πόλη στο Όρος των Ελαιών.

Κύριε μυροπώλη, κάντε μου, σας παρακαλώ, μια μικρή έκπτωση.
Για ένα βάζο αλάβαστρου δε φτάνουν οι οικονομίες μου.
Κι όμως πρέπει να αποκτήσω αυτό το μύρο με τα σαράντα αρώματα.

Μ' αυτό το μύρο θ' αλείψω τα πόδια του,
μ' αυτά τα μαλλιά θα σφουγγίσω τα πόδια του,
μ' αυτά τα χείλη, τα πόδια του τα εξάισια κι άχραντα θα φιλήσω.
Ξέρω, είναι πολύ αυτό το μύρο για τη μετάνοια,
ωστόσο για τον έρωτα είναι λίγο.

Κι αν μια μέρα ασπαστώ το χριστιανισμό, θα είναι για την αγάπη του •
κι αν μαρτυρήσω γι' Αυτόν, θα 'ναι η αγάπη του που θα μ' εμπνέει.
Γιατί, κύριε, ο έρωτας μού ανάβει την πίστη κι η αγάπη τη μετάνοια
κι ίσως μείνει αιώνια τ' όνομά μου σα σύμβολο
εκείνων που σώθηκαν και λύ».

Κική Δημουλά: «Γραμματείς και πρεσβύτεροι αιώνες» (1998)

Από τη Συλλογή , *Ενός λεπτού μαζί*

«Ιδού η μικροτάτη Παρασκευή πάλι
σε βαφή Μεγάλης βουτηγμένη.

Μέτωπο αιμάτινο σου πλέκουν τ' ακανθώδη
έθιμα
και επί τον ιματισμόν σου έβαλαν κλήρο
η νηστεία ο Μπαχ τα βαρελότα και η μέθοδος
να φτάνει με καρφιά στα άκρα του ο πόνος.

Τι κι αν εσχίσθη το καταπέτασμα των χαμομηλιών
τι κι αν χρωμάτων στρατιαί εξεπλήττοντο

σταύρωση σταύρωση αλαλάζουν
τα κρεοπωλεία οι ψησταριές κι οι φούρνοι.

Δε μ' άκουσες.

Άφησες ανύμφευτη την κόμη της Μαγδαληνής
και σπατάλησες το σπάνιο Νυμφίο άρωμά σου
για να κάνεις τεστ αληθείας στην αγάπη, στον πλησίον.

Σου φώναζα να τους αφήσεις όπως είναι

όπως τους παραλάβαμε από την υπαρξιακή παράδοση
όπως περιγράφηκαν από στόμα σε στόμα
από πικρό ποτήριον σε πικρότερο. Δε γλίτωσε
σταυρώθηκε όποιος διανοήθηκε να τους επαληθεύσει.

Προσκυνώ το οικείον προσφιλές μου σφάλμα σου.

Εν συντριβή περιστρέφω τη σούβλα
αδημονώντας σε αμνέ μας».

Ζωή Καρέλλη, «Πριν την Ανάσταση» (1951) Από τη Συλλογή **Της μοναξιάς
και της έπαρσης** ίσως να ήταν

περί το μεσονύχτι,
πριν ή μετά, δεν ξέρω, ξύπνησα
στο σκοτάδι όμως, θαρρείς,
δεν ανοίγουν τα μάτια. Τι ώρα πηγαίναμε στην εκκλησία τότε;
Κάποτε δεν κοιμόμασταν, περιμένοντας,
ή μας έπιανε ύπνος ελαφρύς
και ξυπνούσαμε καλοδιάθετοι,
με τις πρώτες καμπάνες. Χρόνια τώρα, δεν πηγαίνω στην εκκλησία.
Χάνεται μέσα μου η σημασία της,
ώσπου πια καθόλου... Είναι δυνατόν,
τίποτα να μην απομένει
απ' την εύχαρη του ανθρώπου ηλικία;
Πόσο είχα παρακαλέσει, ώσπου έπαψα.
Ανάσταση περίμενα απ' τις φτωχές μου
αισθήσεις, του σώματος. Αν όχι τίποτ' άλλο,
τώρα, που δεν πιστεύω, γνωρίζω
την αμαρτία μου.
Πόσο ήταν ωραία, τότε...
Στεκόμασταν στον αυλόγυρο,
γεμάτον κόσμο ελεύθερο. Γελούσαν,
μιλούσαν οι άνθρωποι.
Η ορθοδοξία

αφήνει ακέριο το πνεύμα της προσφοράς.
Ελεύθερα να προσέλθω σε σένα, Κύριε.
Οι άνθρωποι φαίνονταν ξεκούραστοι,
την γιορτή περιμένοντας, το αύριο
νάρθει της χαρούμενης μέρας,
έλαμπε το βλέμμα, το πρόσωπο.

Με πνίγει τούτο το σκοτάδι.
Δεν θέλω ν' ανάψω το μέτριο φως.
Θα μου στερήσει τα ενθύμια που βλέπω,
τα πράγματα ορίζοντας γύρω μου.
Πώς περιμέναμε την Ανάσταση!
Δίχως αμφιβολία έρχονταν η Λαμπρή,
«Αναστάσεως ημέρα λαμπρυνθώμεν λαοί».
Άνοιγαν οι πύλες, η πομπή προχωρούσε
με ψαλμούς κι' εξαπτέρυγα, άστραφταν
τα πολύτιμα, άναβαν μυριάδες τα κεριά
των χριστιανών, φλόγες πίστης,
σημείο χαράς.
Μιαν μικρήν εικόνα της Ανάστασης
είχε η ενορία μας. Σπρωχνόμασταν
για ν' ασπαστούμε, οχλαγωγή. Γελούσαν
χαρούμενοι οι πιστοί, στα χέρια
κόκκιν' αυγά, άναβαν βεγγαλικά
κι' οι μεγαλείτεροι σαν τα παιδιά. «Ουκ έστιν ώδε αλλ' ηγέρθη».
Μένω ξαπλωμένος, δεν ανάβω το φως,
δεν περιμένω τίποτα.
Δεν πάω με τους άλλους να μοιραστώ
την πλάνη της χαράς.
Χαρά δεν υπάρχει; Υπάρχει πάντα η ανάσταση,
όχι ορισμένη και πιθανή,
υπάρχει απίθανη περίλαμπρη δόξα,
η φωτεινή έκσταση, δεν μπορούν
δίχως αυτήν οι άνθρωποι,
που περιμένουν σε νηστεία και προσευχή. «Ουκ έστιν ώδε αλλ' ηγέρθη».
Ακόμα δεν ήρθε η ώρα, φαίνεται.
Δεν ακούω τους χαρμόσυνους ήχους.
Πόσο ακόμα και τότε, σαν η καταστροφή

της άρνησης, η αμφιβολία είχεν αρχίσει,
με συγκινούσε βαθιά η χαρά
πάνδημη του κόσμου συμμετοχή, στην γιορτή. «Χριστός ανέστη». Ύμνος κι' οι
κρότοι
των όπλων κι' όλες οι καμπάνες μαζί,
σ' όλην την πόλη κι' οι άνθρωποι
όλοι μαζί είχαν την ίδια χαρά,
τέλειωνε η προσφορά της προσπάθειας,
τους πένθους, της συλλοής. Κοιτάζω το παρελθόν.
Δεν σ' αρνιέμαι, Κύριε, της αγάπης,
της ανάστασης ένδοξης του ανθρώπου.
Πολλή με σκεπάζει αμαρτία της γνώσης,
όμως θα περιμένω μιαν αρχή της αγάπης
ξανά, που δίνεται παρηγοριά
της θλιμμένης επίμονης σκέψης. Αρχή, χαραυγή,
«ήν δε όρθρου βαθέος...»
Να πιστέψουμε στην ημέρα της ζωής.
Ελπίδες, αναμνήσεις δεν αρκούν
οι κόποι. Η σκέψη θολώνει
το κόκκινο της θυσίας αίμα. Πρέπει το σώμα να σηκωθεί,
να πάει με τους άλλους μαζί, να χαρεί
την γιορτή, την απλή χαρά,
να δεχτεί την πλούσια συμμετοχή,
να παραδεχτεί τη χαρά προσιτή.
Ανάσταση να χαρεί, λευτεριά
ύστερ' απ' το πλήθος του πόνου,
πίστη, την αγάπη του ανθρώπου.

Διονύσιος Σολωμός, «Η ημέρα της Λαμπρής» (1829)

Από τη Συλλογή *Ο Λάμπρος*

«Καθαρότατον ήλιο επρομηνούσε
της αυγής το δροσάτο ύστερο αστέρι,
σύγνεφο, καταχνιά, δεν απερνούσε
τ' ουρανού σε κανένα από τα μέρη
και από κει κινημένο αργοφυσούσε
τόσο γλυκό στο πρόσωπο τ' αέρι,
που λες και λέει μες στις καρδιάς τα φύλλα:
Γλυκιά η ζωή και ο θάνατος μαυρίλα.

Χριστός ανέστη! Νέοι, γέροι και κόρες,
όλοι, μικροί - μεγάλοι, ετοιμαστήτε
μέσα στες εκκλησίες τες δαφνοφόρες
με το φως της χαράς συμαζωχτήτε
ανοίξετε αγκαλιές ειρηνοφόρες
ομπροστά στους Αγίους και φιληθήτε!
Φιληθήτε γλυκά, χείλη με χείλη,
πέστε Χριστός ανέστη, εχθροί και φίλοι!

Οδυσσέας Ελύτης Κυριακή (Πάσχα)26 (1984)

Από τη Συλλογή: Ημερολόγιου ενός αθέατου Απριλίου

Καθαρή διάφανη μέρα. Φαίνεται ο άνεμος που ακινητεί

με τη μορφή βουνού κει κατά τα δυτικά.

Κι η θάλασσα με τα φτερά διπλωμένα, πολύ χαμηλά,

κάτω από το παράθυρο.

Σου 'ρχεται να πετάξεις ψηλά κι από κει να μοιράσεις δωρεάν

την ψυχή σου. Ύστερα να κατεβείς και, θαρραλέα, να καταλάβεις

τη θέση στον τάφο που σου ανήκει.

Γιάννης Βαρβέρης, «Εσπερινός της Αγάπης» (2009)

Από τη Συλλογή Ο άνθρωπος μόνος

Η πόλη με οβελίες αλλού γιορτάζει.

Σταθμός Πελοποννήσου

κι απομεσήμερο του Πάσχα σε παγκάκι

μόνον εσύ κι εγώ καθόμαστε, μητέρα.

Είμαστε γέροι πια κι οι δυο

κι εγώ αφού γράφω ποιήματα

πιο γέρος.

Αλλά πού πήγανε τόσοι δικοί μας;

Μέσα σε μια βδομάδα

δεν απόμεινε κανείς.

Ήταν Μεγάλη βέβαια

γεμάτη πάθη, προδοσίες, σταυρώσεις-

θέλουν πολύ για να υποκύψουν οι κοινοί θνητοί;

Έτσι ακριβώς, από τα Βάγια μέχρι σήμερα

θα 'πρεπε κάπως να 'χαμε κι εμείς χωρέσει.
Όμως το Πάσχα τέλειωσε, μητέρα.
Κι εμείς τι θ' απογίνουμε
σ' ένα παγκάκι
αθάνατοι
καθώς νυχτώνει;

Γιάννης Ρίτσος, «Εαρινή Συμφωνία» (1938)

(Απόσπασμα)

«Άκου τα σήμαντρα
των εξοχικών εκκλησιών.
Φτάνουν από πολύ μακριά
από πολύ βαθιά.
Απ' τα χείλη των παιδιών
απ' την άγνοια των χελιδονιών
απ' τις άσπρες αυλές της Κυριακής
απ' τ' αγιοκλήματα και τους περιστεριώνες
των ταπεινών σπιτιών.

Άκου τα σήμαντρα
των εαρινών εκκλησιών.
Είναι οι εκκλησίες
που δε γνώρισαν τη σταύρωση
και την ανάσταση.

Γνώρισαν μόνο τις εικόνες
του Δωδεκαετούς
που 'χε μια μάνα τρυφερή
που τον περίμενε τα βράδια στο κατώφλι
έναν πατέρα ειρηνικό που ευώδιαζε χωράφι
που 'χε στα μάτια του το μήνυμα
της επερχόμενης Μαγδαληνής.

Χριστέ μου
τι θα 'τανε η πορεία σου
δίχως τη σμύρνα και το νάρδο
στα σκονισμένα πόδια σου;».

Τάσος Λειβαδίτης, «Ανάσταση» (1972)

Από τη Συλλογή *Νυχτερινός επισκέπτης*

«Δε σ' ακολουθώ πια» φώναξα, μα εκείνος μ' έσπρωξε, το αμάξι κατρακύλησε μες στη νύχτα, πού πηγαίναμε; στις γωνιές, με μεγάλα κάτωχρα πρόσωπα, στέκανε οι Σιωπηλοί, μόλις προφταίναμε να παραμερίσουμε για να μη μας γκρεμίσουν,

κι οι οργανοπαίχτες που ακολουθούσαν, μισομεθυσμένοι, με την ψυχή τους απροστάτευτη απ' τη βροχή, φορούσαν κάτι σταχτιά, στραπατσαρισμένα καπέλα, απ' αυτά που βρίσκονται στον ουρανό, μαζί με τα παιδιά και τους σαστισμένους,

κι αυτό το κάθαρμα ο άμαξας προσπαθούσε να κρύψει μ' ένα σάλι το βρόμικο μούτρο του, ενώ εγώ ήξερα πως ήταν εκείνος ο αλήτης, που μια νύχτα αρνήθηκα να πιω ένα ποτήρι μαζί του,

έπρεπε να ξεφύγω, γλίστρησα κρυφά και νοίκιασα ένα δωμάτιο σ' ένα απόμερο ξενοδοχείο, μα όπως εκείνη τη νύχτα με μαστίγωνε η πόρνη, κι άκουγα τη θεία εκμυστήρευση, ήρθε και γονάτισε δίπλα μου,

τότε τον ακολούθησα, κι όπως βαδίζαμε, είδαμε άυπνο και χλωμό τον Σίμωνα τον Κυρηναίο, «πλαγιάζω στον τάφο και τρέμω, πως κάθε τόσο θα με ξανασηκώσουν» είπε λυπημένος,

γιατί αν χρειάζονταν κάποιον να βοηθήσει για το σταυρό, πάλι αυτόν θα συναντούσαν στο δρόμο.